

UNITATE DE CREDINȚĂ ȘI BARIERE JURISDICTIONALE. CAZUL ORTODOXIEI AMERICANE

Pr. Lect. Dr. Gabriel-Viorel GÂRDAN

Dovezi certe despre manifestarea creștinismului ortodox în spațiul american avem abia din secolul al XVIII-lea. Potrivit mărturiilor documentare, prima Sfântă Liturghie a fost celebrată la 20 iulie 1741 la bordul vasului „Sfântul Petru” ancorat în Sitka Bay, Alaska, de către ieromonahul Ilarion Trusov și preotul Ignatie Kozirevsky¹.

Istoria consemnează, de asemenea, faptul că la 26 iunie 1768 este fondată prima colonie de greci în cel mai vechi oraș din America, St. Augustine, Florida².

Cu toate acestea, abia în 1794 a fost stabilită oficial o misiune ortodoxă pe teritoriul nord american. La 24 septembrie 1794, călugării de la mănăstirea Sfântul Valaam, trimiși de Biserica Ortodoxă Rusă, după 293 de zile de călătorie și 7300 de mile maritime parcurse, au debarcat pe Insula Kodiak, Alaska și de atunci Sfânta Liturghie ortodoxă nu a încetat să fie săvârșită în America de Nord. Acești călugări nu au venit ca refugiați politic sau ca emigranți mânați de interese și preocupări economice, aflați în căutarea unei vieți mai bune³. Ei au fost purtătorii unui mandat misionar foarte clar: propovăduirea Evangheliei mântuirii printre băștinașii din Alaska. Aceștia au înfruntat soarta tuturor misionarilor adevărați: izolare, lipsă de înțelegere, adversitate și martiriu, însă misiunea lor a pus bazele prezenței ortodoxe în Lumea Nouă și a imprimat un caracter profund misionar acestei prezențe.

¹ Archpriest George S. Corey, *A Zero Makes a Difference*, în Calendarul almanah *Solia*, 1994, p. 149.

² Gabriel-Viorel Gârdan, *Episcopia Ortodoxă Română din America – parte a ortodoxiei americane*, Editura Presa Universitară Clujeană, 2007, p. 50.

³ Archpriest John Meyendorff, *The Bicentennial: 1794-1994*, în Calendarul almanah *Solia*, 1994, p. 147.

Până în anul 1921, Ortodoxia în America se va transforma dintr-o mică misiune în Alaska într-o Biserică ce înregistrează o creștere rapidă în America de Nord, responsabil pentru această evoluție fiind valul emigraționist descătușat la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Acest val emigraționist i-a dus peste Ocean pe ortodocși greci, sârbi, români, bulgari, ucrainieni, macedonieni, ș.a.

Emigrarea unui număr însemnat de ortodocși din țările Sud și Est europene a deschis o altă dimensiune pentru prezența ortodoxă în America. Ca emigranți veniți peste Ocean în căutarea unei vieți mai bune și a libertății, ei au adus cu ei și tezaurul lor spiritual, tezaur în care credința ortodoxă a ocupat locul central. Pentru cultivarea și păstrarea lui au înființat parohii ortodoxe pe cuprinsul întregului teritoriu nord american. Aceste parohii au jucat un rol central în viața noilor comunități de emigranți, atât din punct de vedere religios, cât și social și cultural. Cultivarea în parohii a valorilor culturale naționale și a limbilor fiecărei entități etnice ortodoxe emigrante a oferit emigranților un sens al continuității cu trecutul lor și un sentiment de apartenență socială și religioasă care i-a ajutat să-și păstreze identitatea, iar pe de altă parte să se integreze, fără riscuri spirituale majore, în structurile socio-mentale specifice spiritului societății americane. Din punct de vedere ecleziologic, înființarea acestor parohii-jurisdicții ortodoxe pe criterii etnice a generat o serie de probleme care, din păcate, nu au putut fi depășite până acum.

Cu excepția grecilor care și-au format parohii sub directa oblauduire a autorităților ecleziale din Grecia, parohiile fondate de creștinii ortodocși arabi, sârbi, albanezi s-au alăturat Episcopiei Misionare Rusești, contribuind astfel la constituirea așa numitei „Biserici Emigrante”⁴.

În anul 1921 au apărut pentru prima dată jurisdicții ecleziale diferite în aceeași arie geografică⁵, marcându-se astfel începutul unei noi, complicate și confuze ere a „Bisericilor etnice” ale creștinilor ortodocși din America de Nord. John Meyendorff vede în acest fapt o victorie a naționalismului (filetismului) condamnat ca erezie de Sinodul Constantinopolitan din anul 1872, care postula organizarea Bisericii numai pe criterii etnice, fără a se ține seama de

⁴ Mark Stokoe & Leonid Kishkovsky, *Orthodox Church in North America 1794-1994*, Orthodox Christian Publication Center, 1995, p. 45.

⁵ *Handbook of Member Churches Word Council of Churches*, edited by Aus Jan van der Bent, Geneva, 1982, p. 218.

granițele teritoriale⁶. Acest principiu a triumfat la majoritatea grupurilor de emigranți, fără să întâmpine o opoziție fermă din partea episcopilor, ci fiind chiar încurajat de Bisericile Mamă.

Două principii canonice⁷ s-au bătut cap în cap când s-a pus problema organizării vieții ecleziale a emigranților. Este vorba despre principiul etnic și despre principiul jurisdicțional.

Principiul etnic prevede că episcopii fiecărui neam să se adune într-o singură Biserică sub conducerea unui întâistătător, conform canonului 34 apostolic⁸. Acest principiu este respectat de Biserica Ortodoxă Română, de toate Bisericile slave și de Bisericile Ortodoxe Orientale. De aceea diasporele lor ortodoxe din întreaga lume țin de Biserica Mamă⁹.

Principiul jurisdicțional, pe de altă parte, conform canonului 8 al sinodului I ecumenic¹⁰, prevede că este nefiresc ca în același teritoriu să fie două sau mai multe jurisdicii ortodoxe. La acest fapt s-a ajuns pe teritoriul nord-american prin respectarea principiului etnic¹¹.

Apariția jurisdicțiilor etnice a deschis era contradicțiilor eclesio-logice în viața Bisericilor Ortodoxe care împart același teritoriu și-i divid pe credincioși după criteriile de naționalitate, cultură și limbă. Energiile „jurisdicțiilor” au fost canalizate pentru păstrarea variatelor moșteniri național-culturale – rusă, greacă, siriano-libaneză, sârbă, română, albaneză, bulgară, ucrainiană ș.a. Treptat, Ortodoxia din America a început să fie privită, atât de către Bisericile Mamă, cât și peste Ocean, ca „diaspora”, sau, ca să fim mai exacti, ca „diaspore” naționale și ecleziale, unite de crezul comun ortodox,

⁶ Archpriest John Meyendorff, *art. cit.*, pp. 147-148.

⁷ Pentru o prezentare a principiilor canonice de organizare ale Bisericii Ortodoxe vezi Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca, *Drept canonic ortodox*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990, pp. 191-205.

⁸ Idem, *Canoanele Bisericii Ortodoxe, note și comentarii*, 1992, p. 26.

⁹ Pr. lect. univ. dr. Irimie Marga, *Principiul jurisdicțional în Biserica Ortodoxă*, în *Revista Teologică*, serie nouă, XIV (86), nr. 3, iulie-septembrie 2004, p. 61.

¹⁰ Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca, *Canoanele...*, pp. 56-57.

¹¹ Vezi și Pr. prof. dr. Liviu Stan, *Ortodoxia și diaspora*, în *Ortodoxia*, XV, nr. 1, 1963, pp. 3-38; Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca, *Diaspora ortodoxă și organizarea ei canonică, problemă pe agenda Sfântului și Marelui Sinod*, în *Revista Teologică*, serie nouă, VI (78), nr. 3-6, iulie-decembrie 1996, pp. 218-236.

însă divizate din punct de vedere etnic, cultural, canonic și administrativ¹².

Ortodoxia din America a intrat prin înființarea jurisdicțiilor etnice paralele într-o perioadă de „hibernare culturală”¹³, singura preocupare majoră pentru fiecare jurisdicție ortodoxă fiind să devină, din punct de vedere instituțional, suficientă sieși, autonomă. Așa se face că fiecare a făcut mari eforturi pentru a-și dobândi propriul ierarh, consiliu eparhial, propriile organizații fraternală, tabere de tineret și, mai ales, propriul seminar teologic și propria mănăstire. Într-adevăr, deplina suficiență jurisdicțională a devenit măsura, înțelesul, metoda, planul și simbolul „succesului” pentru Ortodoxia etnică din America¹⁴.

Acest lucru însă nu a împiedicat producerea de transformări sociologice care au făcut din emigranții generației a doua (și a următoarelor) „americani cu cratimă”, adică greci-americani, ruși-americani, români-americani etc. Aceștia, la fel ca Bisericile lor etnice, s-au identificat economic și patriotic cu America, iar din punct de vedere spiritual și cultural au păstrat vechea moștenire. Acest proces a creat provocări pentru Biserică. Mărturie a acestui fapt stă introducerea limbii engleze în serviciile liturgice¹⁵. Pionieră în această direcție a fost Arhiepiscopia Antiohiană, care și-a dobândit astfel renumele de cea mai „progresistă” jurisdicție ortodoxă, iar pe de altă parte a devenit jurisdicția aleasă de mulți americani convertiți la Ortodoxie¹⁶. Astăzi, în multe parohii se săvârșesc servicii religioase numai în limba engleză, un număr și mai mare oferă servicii bilingve (engleză și greacă, engleză și română etc.), în timp ce un număr din ce în ce mai mic de parohii slujesc numai în greacă, slavonă, română sau altă limbă¹⁷.

¹² Archpriest Leonid Kishkovsky, *Orthodox in America, Diaspora or Church?*, în *Europaica*, Bulletin of the Representation of The Russian Orthodox Church to the European Institutions, nr. 49, 5 octombrie 2004, studiu accesibil în format electronic pe site-ul www.orthodoxeurope.org

¹³ Mark Stokoe & Leonid Kishkovsky, *op. cit.*, p. 75.

¹⁴ *Ibidem*, p. 76.

¹⁵ Acest proces a fost precedat de discuții aprinse care s-au derulat pe parcursul a aproape două decenii.

¹⁶ Mark Stokoe & Leonid Kishkovsky, *op. cit.*, p. 90.

¹⁷ Gabriel-Viorel Gârdan, *Ortodoxia în America. Radiografia unei probleme complexe*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, anul L, 2005, nr. 2, pp. 223.

Pentru Pr. Alexander Schmemmann¹⁸ este semnificativ faptul că, cu foarte puține excepții, schismele și conflictele care otrăvesc viața eclezială în America și împiedică orice progres nu sunt înrădăcinate în situația din America de Nord, ci în dependența formală față de niște centre aflate la mii de km de America și radical înstrăinate de nevoile reale ale Bisericii în America¹⁹. Practic, această situație este valabilă pentru întreaga diasporă ortodoxă.

În urma dezbaterilor care au avut loc la Chambésy-Geneva, între 7-13 noiembrie 1993, Comisia pregătitoare a Sfântului și Marelui Sinod al Ortodoxiei a propus crearea unei situații de tranziție care va pregăti terenul pentru o soluționare strict canonică a problemei Diasporei Ortodoxe. Comisia, de asemenea, a propus ca pentru perioada tranzitorie să fie create *adunări episcopale* alcătuite din toți episcopii recunoscuți canonic dintr-o regiune (spre exemplu, din Statele Unite). Aceste adunări vor fi prezidate de primul dintre ierarhii jurisdicției Bisericii de Constantinopol, iar în absența acestuia, potrivit ordinii din diptice. Lucrarea și responsabilitatea acestor adunări episcopale privesc manifestarea unității Ortodoxiei și grija de a dezvolta o activitate comună a tuturor ortodocșilor din regiune, pentru reprezentarea în comun a lor față de întreaga comunitate din regiune, pentru cultivarea învățaturii teologice și a educației bisericești²⁰.

În Statele Unite exista o astfel de *adunare episcopală* propusă de documentul de la Chambésy încă din anul 1960, numită Conferința Permanentă a Episcopilor Ortodocși Canonici din America (SCOBA).

¹⁸ Pr. Schmemmann și-a exprimat în repetate rânduri, în calitatea sa de membru al Departamentului pentru relații externe al OCA, poziția față de situația delicată a ortodoxiei în America. Dintre cele mai elocvente luări de poziție amintim: *Episcopatus Unus Est*, în *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 4, nr. 4, 1960, pp. 26-29; *Problems of Orthodoxy in America, the canonical problem*, în *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 8, nr. 2, 1964, pp. 67-84; *Problems of Orthodoxy in America, the liturgical problem*, în *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 8, nr. 4, 1964, pp. 164-185; *Problems of Orthodoxy in America, the spiritual problem*, în *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 9, nr. 4, 1965, pp. 171-193.

¹⁹ Poziția lui Schmemmann este amplu analizată de Dinu Cruga, *Despre canonicitatea și unirea Bisericilor Ortodoxe în America*, în *Solia*, LXIV, nr. 9, septembrie 1999, p.17.

²⁰ Dr. Damaskinos Papandreou, *Sfântul și Marele Sinod al Ortodoxiei: Tematica și lucrări pregătitoare*, traducere de pr. Nicolae Dascălu, Editura Trinitas, Iași, 1998, pp.143-147.

Rezultat al eforturilor de a-i aduce pe ortodocșii din America împreună, pentru a stabili relații de consultare și colaborare, Conferința Permanentă a Episcopilor Ortodocși Canonici a fost înființată la 7 iunie 1960. La adunarea constitutivă au participat 12 episcopi²¹ reprezentând toate jurisdicțiile ortodoxe importante și recunoscute ca fiind canonice la acea vreme în America. Aceștia au hotărât crearea unui organism al cărui scop era să asigure cadrul necesar discutării și găsirii unor soluții la problemele comune, să permită coordonarea eforturilor diferitelor jurisdicții ortodoxe și să întărească unitatea ortodoxă, care este, de fapt, esența însăși a Ortodoxiei²².

De la înființarea ei, Conferința Episcopală a rămas principalul for pentru colaborarea inter-ortodoxă în America de Nord. Cu toate acestea, Conferința însăși nu este o instituție puternică și nu posedă nici o autoritate canonică, rolul ei fiind mai mult consultativ. Orice decizie a Conferinței Permanente trebuie să fie aprobată de fiecare jurisdicție în parte și în multe cazuri de către Bisericele Mamă, fiind astfel incapabilă să obțină rezultate spectaculoase.

În primii ani ai mileniului al treilea, după mai bine de două sute de ani de prezență pe teritoriul nord american, situația Ortodoxiei se prezintă astfel: câteva milioane de credincioși²³ organizați în peste 2.500 de comunități locale-parohii, grupate în 13 jurisdicții canonice și în alte câteva „mai puțin” canonice.

Aceste jurisdicții sunt²⁴:

²¹ Cei 12 episcopi participanți au fost: arhiepiscopul Iakovos, (Arhiepiscopia Greacă), mitropolitul Anthony Bashir (Arhiepiscopia Antiohiană), mitropolitul Leonty (Mitropolia Rusă), episcopul Dionisie (Episcopia Sârbă), mitropolitul Andrei (Episcopia Bulgară), episcopul Andrei Moldovan (Episcopia Misionară Română), episcopul Bohdan Shpilka (Episcopia Ucrainiană), episcopul Orestes Chorniak (Episcopia Carpatho-Rusă), episcopul Mark Lipa (Episcopia Albaneză), arhiepiscopul ucrainian Palladios.

²² Protopresbyter Alexander Schmemmann, *Episcopatus Unus Est, on the Standing Conference of Canonical Orthodox Bishops in the America*, în *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 4, nr. 4, 1960, p. 26

²³ Există mari discrepanțe între cifrele privind numărul membrilor. Acest număr variază, în funcție de autor și de metodologia de estimare folosită, între 1.200.000 și 6-7 milioane. Pentru detalii vezi studiul sociologic al lui Alexei D. Krindatch, *The Orthodox (Eastern) Christian Churches in the USA in the Beginning of a new Millennium. Research on Orthodox Religious Groups in the USA*, accesibil în format electronic pe site-ul hrr.hartsen.edu.

²⁴ La realizarea prezentării jurisdicțiilor am folosit următoarele materiale: *The Orthodox Church in North America*, în Calendarul almanah *Solia*, 1994, pp. 166-212. Datele oferite de acest material au fost comparate cu cele furnizate de studiul

1. Albanian Orthodox Diocese of America (Episcopia Ortodoxă Albaneză din America) cu sediul la Las Vegas, Nevada, sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice.

Episcopia a fost organizată în 1950 pentru a administra parohiile alcătuite de etnicii albanezi. În prezent, ea are 2 parohii, 4 clerici și aproximativ 1.100 de credincioși. Episcopul Ilia de Philomelion este membru al Conferinței Permanente a Episcopilor Ortodocși Canonici din America. Mai există un număr de 13 parohii grupate în Albanian Orthodox Archdiocese in America, condusă de Episcopul Nikon de Boston, care se află însă, din 1967, sub jurisdicția Orthodox Church in America (OCA).

2. Antiochian Orthodox Christian Archdiocese of North America (Arhiepiscopia Creștină Ortodoxă Antiohiană din America de Nord) cu sediul la Englewood, New Jersey, se bucură de o largă autonomie în cadrul jurisdicției Patriarhiei Antiohiei.

Nevoile spirituale ale credincioșilor antiohieni din America de Nord au fost satisfăcute, inițial, de Misiunea siriano-libaneză a Bisericii Ortodoxe Ruse înființată în 1892. În anul 1896, Raphael Hawaweeny, un tânăr preot care predă limba arabă la Academia

sociologic al lui Alexei D. Krindatch de la Hartford Institut for Religion Research și cu informațiile actualizate pe site-ul fiecărei jurisdicții (www.goarch.org, www.oca.org, www.romarch.org, www.roea.org, www.oea.serbian-church.net, www.acrod.org, www.antiochian.org, www2.orthodoxwiki.org etc.). Am consultat și următoarele lucrări: David B. Barrett, (ed.), *World Christian Encyclopedia. A Comparative Study of Churches and Religions in Modern World*, 2nd edition, Oxford University Press, New York, 2000; Lawrence Barriger, *Glory to Jesus Christ: A History of the American Carpatho-Russian Orthodox Diocese*, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Massachusetts, 2000; George S. Corey et al., *The First One Hundred Years: A Centennial Anthology Celebrating Antiochian Orthodoxy in America*, Antakya Press, Englewood, N.J., 1995; *The Struggle Against Ecumenism. The History of the True Orthodox Church of Greece from 1924-1994*, The Holy Orthodox Church in North America, Boston, Massachusetts, 1998; Pr. Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, vol. IV, Editura Trinitas, Iași, 2005; Gabriel-Viorel Gărdan, *art. cit.*, pp. 234-240; Idem, *Cercetări privind ortodoxia în America*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, anul LI, 2006, nr. 1, pp. 233-239; Mark Stokoe & Leonid Kishkovsky, *Orthodox Church in North America 1794-1994*, Orthodox Christian Publication Center, New-York, 1995; Thomas E. Fitzgerald, *The Orthodox Church*, Greenwood Press, 1995; Idem, *The Orthodox Church*, student edition, Praeger Publishers, Westport, CT., 1998; John H. Erickson, *Orthodox Christians in America*, Oxford University Press, N.Y., 1999; Anton C. Vrame, ed., *The Orthodox Parish in America: Faithfulness to the Past and Responsibility for the Future*, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, 2003; Ronald Robertson, *Bise-ricile Creștine Răsăritene*, Editura Sapienția, Iași, 2004, ș.a.

teologică din Kazan, Rusia, a venit la New York pentru a organiza parohia de limba arabă de aici. La 12 martie 1904, Raphael a devenit primul episcop ortodox hirotonit în America de Nord. După moartea sa, în 1915, și după revoluția bolșevică, comunitatea ortodoxă siriană s-a divizat. Abia în 1975 unitatea ei a fost refăcută prin reunirea diferitelor jurisdicții ortodoxe siriene sub conducerea mitropolitului Philip Saliba. În 2002, Patriarhia Antiohiană i-a recunoscut Arhiepiscopiei Antiohiene din America o largă autonomie²⁵.

Arhiepiscopia Antiohiană a fost aleasă ca jurisdicție de mulți dintre convertiții la ortodoxie. Ea s-a dovedit a fi cea mai deschisă la nevoile acestora și efortul său misionar a fost răsplătit pe măsură.

În prezent Arhiepiscopia este condusă de mitropolitul Philip, ajutat de episcopii Antoun, Basil, Thomas, Alexander, Mark și Joseph. Sub jurisdicția sa se află un număr de aproximativ 270 parohii, peste 350 de clerici, numărul credincioșilor fiind estimat între 83.700 și 450.000²⁶.

3. Bulgarian Orthodox Church (Biserica Ortodoxă Bulgară), cu sediul la New York, sub jurisdicția Patriarhiei Bulgare, condusă de mitropolitul Joseph Bosakov.

Emigranții bulgari au început să sosească în SUA și Canada la începutul secolului al XX-lea. În anul 1907 a fost construită prima biserică (Madison, Illinois), iar în anul 1938 a fost înființată Episcopia de New York și numit episcopul Andrei.

În anul 1969 Biserica Ortodoxă Bulgară din America se împarte în două jurisdicții independente, care s-au reunit abia în 1989. În prezent, se estimează că sub jurisdicția sa se află un număr de 30 parohii, misiuni și mănăstiri, cu aproximativ 10.000 de credincioși, conducătorul ei canonic fiind mitropolitului Joseph.

4. Byelorussian Council of Orthodox Churches in America (Consiliul Bisericilor Ortodoxe Bielorusse din America), cu sediul la South River, New Jersey, se află sub jurisdicția Patriarhie Ecumenice.

Are un număr redus de credincioși, grupați în 5 parohii deservite de 4 preoți conduși de administratorul Sviatoslaw Kous.

²⁵ Reportajul evenimentelor legate acest act poate fi văzut în *The Word*, vol. 46, nr. 7, september, 2002, pp. 3-15.

²⁶ Pentru mai multe detalii vezi: George S. Corey, *op.cit.*; Anthony Gabriel, *The Ancient Church on New Shores: Antioch in North America*, St. Willibrord's Press, San Bernardino, 1996; Peter E. Gillquist, *Becoming Orthodox: A Journey to the Ancient Christian Faith*, Conciliar Press, Ben Lomond, 1992.

5. American Carpatho-Russian Orthodox Greek Catholic Diocese of the USA (Episcopia Ortodoxă Greco-Catolică Carpato-Rusă Americană din SUA), cu sediul la Johnstown, Pa., sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice. Această jurisdicție s-a născut în anul 1937, când un grup de 37 de parohii unite, în semn de protest față de încercările de latinizare făcute de Biserica Romano-Catolică, au decis să renunțe la uniație și să se întoarcă în sânul Bisericii Ortodoxe. Deoarece, înainte de trecerea la uniație, Biserica Ortodoxă Carpato-Rusă era sub jurisdicția Patriarhiei de Constantinopol întrucât ei primiseră creștinismul prin misiunea bizantină a Sfinților Chiril și Metodie, primul sinod a decis să solicite Patriarhiei Ecumenice să-i primească la ortodoxie pe acești credincioși și să stabilească o Episcopie pentru ei sub jurisdicția sa. Patriarhul Ecumenic a acceptat cererea lor și, în anul 1938, a înființat această jurisdicție și l-a hirotonit pe Orestes P. Charnoch episcop al ei.

În prezent, această episcopie are un număr de 82 de parohii, 133 de clerici și aproximativ 20.000 de credincioși²⁷, mitropolitul Nicholas de Amisos fiind conducătorul ei canonic.

6. Greek Orthodox Archdiocese of North and South America (Arhiepiscopia Ortodoxă Greacă a Americii de Nord și Sud) cu sediul la New York, sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice.

Această Episcopie a fost înființată în anul 1922 și are parohii în SUA, Canada și America Centrală și de Sud. Prima parohie ortodoxă greacă a fost înființată în 1864, la New Orleans. Inițial, ea a fost o parohie pan-ortodoxă slujind nevoilor religioase ale credincioșilor ortodocși greci, ruși, sârbi și sirieni. Primul preot se crede că a fost un ucrainian, Agapius Honcharenko. A doua parohie a fost înființată în New York, în anul 1892, pentru ca în anul 1916 să existe 153 de parohii răspândite pe tot cuprinsul SUA.

Datorită condițiilor politice, Patriarhia Ecumenică nu și-a mai putut exercita jurisdicția asupra parohiilor de peste Ocean, fapt pentru care, în 1908, acestea au fost trecute sub jurisdicția Bisericii Greciei. Neputința acestei Biserici de a trimite un episcop pentru comunitățile grecești din America a creat o vie nemulțumire în rândul credincioșilor de aici. Abia în 1918 mitropolitul Atenei și a toată Grecia, Meletios Metaxakis, împreună cu episcopul Alexander, s-a

²⁷ Vezi Lawrence Barriger, *op. cit.*; Idem, *The American Carpatho-Russian Orthodox Greek Catholic Diocese: A History and Chronology*, St. Willibrord's Press, San Bernardino, 1999.

deplasat în America pentru a găsi o soluție la problemele ivite acolo. După o ședere de trei luni, a reușit să instaureze ordinea și l-a instalat pe episcopul Alexandru ca legat al Sinodului și administrator al parohiilor. Problemele politice apărute în Grecia, care au generat și depunerea din scaun a mitropolitului Meletios, au avut consecințe și în viața eclezială a comunităților grecești din America. Astfel, Meletios s-a stabilit oficial în America și în 15 septembrie 1921 a încorporat, în conformitate cu legile americane, Arhiepiscopia Greacă a Americii de Nord și Sud. Două luni mai târziu, Meletios a fost ales Patriarh Ecumenic și în anul 1922 el a denunțat prevederile actului din 1908 prin care comunitățile de peste Ocean treceau sub jurisdicția Bisericii Greciei și a restabilit jurisdicția Patriarhiei Ecumenice asupra lor.

Între Biserica Greciei și Patriarhia Ecumenică au existat disensiuni ani de-a rândul în privința jurisdicției americane. Abia în 1930, odată cu numirea mitropolitului Athenagoras, lucrurile s-au liniștit și a început o perioadă de progrese deosebite. În anul 1948, Athenagoras a fost ales Patriarh Ecumenic, iar Arhiepiscopia Americană i-a fost încredințată arhiepiscopului Michael. După moartea acestuia, în iulie 1958, scaunul american a fost ocupat de arhiepiscopul Iakovos. Acesta a păstorit din 1959 până în 1996 când a fost silit să se retragă.

În prezent, Arhiepiscopia este condusă de arhiepiscopul Demetrios. În anul 2003 Arhiepiscopia a primit, printr-un act al Patriarhiei Ecumenice, o autonomie sporită²⁸. Ea numără peste 560 de parohii, aproximativ 840 de clerici și între 440.000 și 3.000.000 de credincioși.

7. Orthodox Church in America (Biserica Ortodoxă din America) cu sediul la Syosset, N.Y., autocefală.

Această jurisdicție reunește un număr de 15 Episcopii, între acestea numărându-se și două Episcopii „etnice” autonome: Albanian

²⁸ Pentru detalii privind istoria acestei jurisdicții vezi: Miltiades B. Efthimiou, et. al., (eds.), *History of Greek Orthodox Church in America*, Greek Orthodox Archdiocese of South and North America, New York, 1984; Paul Manolis, *The History of the Greek Orthodox Church in America: in Acts and Documents*, Ambelos Press, Berkeley, 2003; George Papaioannou, *From Mars Hill to Manhattan: The Greek Orthodox in America under Athenagoras I*, Light & Life, Minneapolis, 1976; Thomas E. Fitzgerald, *The Orthodox Church*, Praeger Publisher, Westport, Connecticut, 1998; Rev. Ph. D. Robert G. Stephanopoulos, *The Greek Orthodox Archdiocese of America*, în *2008 Yearbook, Greek Orthodox Archdiocese of America*, 2008, p. 67.

Orthodox Archdiocese in America (Arhiepiscopia Ortodoxă Albaneză din America) și Romanian Orthodox Episcopate of America (Episcopia Ortodoxă Română din America). Ea are peste 500 de parohii în care slujesc aproximativ 685 de clerici. Numărul credincioșilor aflați sub jurisdicția ei este estimat între 115.100 și 1.000.000.

Din noiembrie 2008, această jurisdicție este condusă de mitropolitul primat Jonah²⁹.

8. Romanian Orthodox Archdiocese in America and Canada (Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America și Canada), cu sediul în Chicago, Illinois, sub jurisdicția Patriarhiei Române.

Românii ortodocși au emigrat în America de Nord începând de la sfârșitul secolului al XIX-lea. În 1904 este înființată prima parohie, în 1912 se înființează un Protopopiat, pentru ca în 1929 să fie înființată Episcopia Ortodoxă Română din America.

Abia în 1935 sosește în America primul episcop al eparhiei, Policarp Morușca. El va păstori efectiv eparhia doar până în 1939, când revine în țară. Evenimentele și oamenii s-au opus revenirii sale în mijlocul păstoritilor săi³⁰. Între autoritățile ecleziale de la București și preoții și credincioșii din America s-a iscat o aprigă dispută cauzată de intenția Patriarhiei de a-l trimite în 1946 pe episcopul Antim Nica drept sufragane în America.

În anul 1950, Patriarhia l-a hirotonit pe preotul văduv Andrei Moldovan ca episcop pentru românii ortodocși din America. Marea majoritate a parohiilor a refuzat să-l accepte pe acesta, hotărând ruperea legăturilor cu Patriarhia de la București. Episcopul Andrei a înființat și încorporat, în conformitate cu legile americane, o nouă jurisdicție: *Episcopia Ortodoxă Misionară Română din America*. Aceasta a păstrat și întreținut relațiile canonice cu Biserica Ortodoxă Română, bucurându-se de sprijinul acesteia și de recunoașterea autonomiei sale administrative. În 1974, Episcopia a fost ridicată la rangul de Arhiepiscopie și i s-a reconfirmat autonomia sa.

²⁹ Vezi și Alexander A. Bogolepov, *Toward an American Orthodox Church: The Establishment of an Autocephalous Orthodox Church*, Marehouse-Barlow Company, New York, 1963; Barbara Smith, *Orthodoxy and Native Americans: The Alaskan Mission*, Orthodox Church in America, Dept. of History and Archives, Syosset, N.Y., 1980; John H. Erickson, *Orthodox Christians in America*, Oxford University Press, New York, 1999; *Autocephaly*, St. Vladimir's Seminary Press, 1971.

³⁰ Detalii privind contextul și factorii care au contribuit la reținerea lui în țară pot fi văzute la Gabriel-Viorel Gârdan, *op. cit.*, pp. 231-364.

În prezent, Arhiepiscopia, condusă de arhiepiscopul Nicolae Condrea (din anul 2002), ajutat de episcopul vicar Ioan Casian de Vicina, reunește aproximativ 61 de parohii ortodoxe române răspândite pe întreg teritoriul SUA, în Canada și America de Sud. Cei peste 60 de clerici ai eparhiei se îngrijesc de nevoile spirituale a câtorva zeci de mii de credincioși români emigrați sau născuți peste Ocean.

Episcopia Ortodoxă Română din America, cunoscută sub numele de Episcopia de la Vatra, după ce a rupt legăturile sale cu Bucureștiul, l-a ales în 1952 ca episcop vicar al episcopului Polycarp, considerat, în ciuda pensionării sale forțate și a reținerii în România, titularul scaunului episcopal, pe Valerian Trifa. În 1960, ea s-a alăturat jurisdicției Mitropoliei Ruse, pentru ca în 1970 să devină parte integrantă a Bisericii Ortodoxe din America (OCA). La retragerea arhiepiscopului Valerian, în anul 1984, conducerea Episcopiei a fost preluată de arhiepiscopul Nathaniel Popp, care din anul 2002 este ajutat de episcopul vicar Irineu Duvlea. Sub jurisdicția Episcopiei de la Vatra se află un număr de 95 parohii, misiuni și mănăstiri, păstorite de aproximativ 134 de clerici.

În anul 2008, cele două jurisdicții au făcut pași importanți în vederea vindecării rănilor trecutului și a refacerii unității jurisdicționale, decizia finală în acest sens lăsându-se totuși așteptată.

9. Russian Orthodox Church in USA (Biserica Ortodoxă Rusă din America), cu sediul la New York, sub jurisdicția Patriarhiei Ruse.

În componența acestei jurisdicții intră un grup de 30 de parohii aflate sub jurisdicția directă a Patriarhiei Ruse și administrate de episcopul Mercurius de Zaraisk. Aceste parohii (inițial au fost 43) au refuzat să se alăture Bisericii Ortodoxe din America, preferând să rămână sub jurisdicția Bisericii Ruse, fapt specificat expres în tomusul de acordare a autocefaliei.

10. Serbian Orthodox Church in the USA and Canada (Biserica Ortodoxă Sârbă din SUA și Canada), cu sediul la Libertyville, Il., sub jurisdicția Patriarhiei Sârbe.

Primul preot sârb în America a fost arhimandritul Firmilian Brazic, care a fost trimis în 1892 să fie preot paroh în Chicago. Lui i-a urmat arhimandritul Sebastian Dabovich, care a pus bazele primei biserici – școli parohiale, Sfântul Sava, în 1893, în Jackson, California. Până în anul 1921, Biserica sârbă a fost administrată de preoții Mitropoliei Ruse. În acel an a fost organizată de către episcopul Nicolae Velimirovici de Ohrida o Episcopie Ortodoxă Sârbă pentru

SUA și Canada. În 1963, această Episcopie a fost reorganizată, fiind despărțită în trei Episcopii. Douăzeci de ani mai târziu a fost înființată o a patra Episcopie pentru Canada.

Biserica Ortodoxă Sârbă din SUA și Canada a primit autonomie administrativă din partea Patriarhiei Sârbe, în anul 1982. În prezent, ea numără aproximativ 150 de parohii³¹, conduse de mitropolitul Christopher.

11. Ukrainian Orthodox Church in America (Biserica Ortodoxă Ucrainiană din America), cu sediul în Jamaica, N.Y., sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice.

Acest organism eclezial a luat ființă în SUA în anul 1928, iar în 1932, Dr. Joseph Zuk a fost hirotonit ca prim episcop al ei.

În prezent, ea este condusă de episcopul Vsevolod, sub ascultarea sa aflându-se 32 de parohii și 40 de clerici.

12. Ukrainian Orthodox Church of the USA (Biserica Ortodoxă Ucrainiană a SUA) cu sediul la South Bound Brook, New Jersey.

Această jurisdicție independentă a luat ființă în 1924. După revoluția bolșevică, Ucraina a trecut printr-o criză generalizată, care a afectat și Biserica. Dorind să-și păstreze autonomia eclezială, neavând episcopi și lovindu-se de refuzul Bisericii Ortodoxe Ruse de a hirotoni episcopi ucrainieni, Soborul a decis adoptarea vechii tradiții alexandrine de consacrare a episcopilor prin punerea mâinilor preoților. Astfel au fost hirotoniți mai mulți episcopi, printre care și mitropolitul John Theodorovici, care a devenit primul episcop al Bisericii Ortodoxe Ucrainiene din America. După al doilea război mondial, alți episcopi ucrainieni, aflați sub jurisdicția Bisericii autocefale din Polonia, au venit în America. Pentru a pune capăt acuzațiilor de erezie (John Theodorovici era numit samosveat), acești ierarhi care aveau hirotonie validă l-au rehirotonit, în 27 august 1949, pe mitropolitul John³².

În prezent, Biserica Ortodoxă Ucrainiană a SUA are 106 parohii și aproximativ 30.000 de credincioși. Ea este condusă de mitropolitul Constantine.

³¹ Vezi și Slaninir Spasovic, *The History of The Serbian Orthodox Church in America and Canada, 1941-1991*, Belgrad, 1998.

³² La baza acestei prezentări stau informațiile conținute în documentul *Historical background of the Orthodox Church in The Ukraine and in Poland*, din Dosarul Bihop Valerian Archives Election and Consacration, 1951-1952, aflat în Arhiva Centrului de Studii și Documentare Valerian Trifa, Jackson, Mi., USA.

13. Ukraine Orthodox Church of Canada (Biserica Ortodoxă Ucrainiană din Canada), cu sediul la Winnipeg, Manitoba, Canada, sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, mulți emigranți ucrainieni s-au așezat în Canada. În 1918, a fost înființată Biserica Ortodoxă Ucrainiană a Canadei. Până la venirea în America de Nord a mitropolitului John Theodorovici, Biserica a fost sub jurisdicția mitropolitului antiohian Germanos. În 1990, Biserica a fost primită în comuniune de către Patriarhia de Constantinopol.

În prezent, ea numără 120.000 de credincioși, 275 de parohii și 100 de clerici, conducător al ei fiind mitropolitul Wasyl³³.

La aceste jurisdicții mai putem adăuga și altele cu un statut „mai puțin” canonic, cum ar fi Biserica Ortodoxă Rusă din afara granițelor, Adevărata Biserică Ortodoxă a Greciei (Calendarști) și altele. Aproape fiecare dintre jurisdicțiile ortodoxe are mănăstiri care promovează spiritualitatea monastică ortodoxă.

Există și câteva școli teologice (cele mai cunoscute fiind Holly Cross, Boston și St. Vladimir, New York) care pregătesc clerici pentru nevoile specifice diferitelor jurisdicții ortodoxe din America. Dintre cele mai importante personalități care și-au legat numele de aceste școli și s-au dovedit deschizători de drum în cercetarea teologică îi amintim pe George Florovsky, promotorul sintezei neopatrstice, Alexander Schmemmann, vizionarul înnoirii teologiei liturgice, sau John Meyendorff, ca să-i amintim doar pe câțiva.

Nu putem să nu remarcăm existența mai multor organizații pan-ortodoxe în care episcopii, preoții și credincioșii ortodocși acționează solidar, lăsând la o parte diviziunile jurisdicționale care îi despart. Cele mai importante organizații de acest fel sunt: *Council of Eastern Orthodox Youth Leaders of Americas* (CEOYLA); *International Orthodox Christian Charities* (IOCC); *Orthodox Inter-Seminary Movement* (OSIM); *St. John of Damascus Association of Orthodox Iconographers, Iconologists and Architects*; *Orthodox Christian Adoption Referral Service*; *Orthodox Broadcasting Commission*; *Orthodox Christian for Life*; *Orthodox Christian Association of Medicine, Psychology & Religion*; *Orthodox peace Fellowship*; *Orthodox People Together*; *Orthodox Theological Society of America*; *Standing Conference of Orthodox Bishops in Americas* (SCOBA); *Syndesmos*

³³ Vezi și Myron B. Kuropas, *The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations*, University of Toronto Press, Toronto, 1991.

Youth Group, North American Region; Orthodox Christian Education Commission (OCEC); Orthodox Christian Mission Center (OCMC); Orthodox Christian Laity (OCL) ș.a..

Toate aceste jurisdicții, mănăstiri, școli teologice, organizații pan-ortodoxe exprimă forța și unitatea Ortodoxiei în America de Nord, dar și diversitatea și varietatea sa de expresie.

În ciuda divizării lor jurisdicționale, credincioșii ortodocși din America sunt uniți de același Crez. Această unitate de credință depășește toate barierele jurisdicționale, politice, etnice sau de altă natură, deoarece puterea ei nu vine de la oameni sau de la lume, ci de la harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Duhului Sfânt.

În acest har și comuniune a dragostei, fiecare jurisdicție ortodoxă are nevoie de toate celelalte jurisdicții, fiecare cu darul și cu specificul său, pentru a realiza împreună unitatea de nedespărțit a unicului trup al lui Hristos.

Unity of faith and jurisdictional barriers. The Case of the American Orthodoxy

Rev. Lect. Dr. Gabriel-Viorel GÂRDAN

On September 24, 1794, monks from Valaam Monastery landed on Kodiak Island; since then, the Orthodox Divine Liturgy has never ceased to be celebrated in North America. The Orthodox missionaries came to Alaska with an authentic missionary commitment. They came to preach the Good News of Christ.

The immigration of the Orthodox peoples in North America opened another dimension for Orthodoxy in America. As immigrants, they came to the New World searching for opportunity and freedom, for a better life. They established parishes across the continent. Many Orthodox Churches, which have worshippers in America have organized here their own jurisdictions (first, the individual separate parishes that were later united into dioceses) with the purpose to minister to the religious needs of the corresponding ethnic communities of immigrants from the Old World.

Although Orthodoxy came to America from many different nations and areas and in spite of lack of jurisdictional unity, the Orthodox faithful are united through the same Creed. This unity of Faith crosses all jurisdictional, political, ethnical and any other barriers which can divide peoples, because its power does not come from men or the world, but from the grace of our Lord Jesus Christ, the love of God Father, and communion of the Holy Spirit. In this grace and communion of love, every Orthodox Church needs all the other Orthodox Churches, each one with its own gift, to fulfill the togetherness of the unique Body of Christ.

Our paper is an attempt to express the historical development of Orthodoxy in America, its problems and, at the same time, the strength and unity of Orthodoxy in North America in its diversity and varied expressions.